

NGUYỄN MINH NGỌC

CHO MÙA XUÂN Ở LẠI

Truyện về
những người
phụ nữ miền Nam
kiên trung, bất khuất,
nhân hậu và tài danh

(Dành cho lứa tuổi 10+)

NHÀ XUẤT BẢN KIM ĐỒNG

© Nguyễn Minh Ngọc
Xuất bản theo Hợp đồng sử dụng tác phẩm
giữa Tác giả và Nhà xuất bản Kim Đồng, 2024.
Bản quyền ảnh bìa thuộc về Nhà xuất bản Kim Đồng, 2025.
Ảnh sử dụng trong sách do Tác giả cung cấp.

Minh họa bìa: **Văn Thị Uyên**
Thiết kế bìa: **Kim Diệp**

Hơn cả một tượng đài

Bà Mẹ Việt Nam anh hùng – Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân
Nguyễn Thị Rành (1900-1979)

Nếu có dịp tới quê hương địa đạo Củ Chi, ghé vào xã Phước Hiệp, bạn nhớ tới thăm Nhà tưởng niệm Bà mẹ Việt Nam anh hùng – Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân Nguyễn Thị Rành.

Người dân quanh vùng thường gọi má bằng những cái tên thân thương: “Má Tám Rành”, “Bà mẹ Củ Chi”, “Bà mẹ Đất Thép”, “Bà má Dũng sĩ”. Ngoài ra, do ghiền trâu từ thời trẻ, nên má còn được gọi là “Má Tám Trâu”.

Cô bé Rành chào đời năm 1900 trong một gia đình nông dân nghèo, sẵn có truyền thống yêu nước ở ấp Trại Đèn, xã Phước Hiệp, huyện Hóc Môn, tỉnh Gia Định (nay thuộc huyện Củ Chi, Thành phố Hồ Chí Minh). Bấy giờ, ở Nam Kỳ, hội kín phát triển mạnh, đặc biệt là phong trào “Thiên Địa hội” của Phan Xích Long nổ ra tại Sài Gòn đã có tác động mạnh mẽ đến các tầng lớp nhân dân. Năm 1913, cha của Rành bị thực dân Pháp bắt vì tội “làm quốc sự”, bị đày ra Côn Đảo rồi biệt tích. Nhà chỉ có hai anh em, quá nghèo và cực khổ, nên anh trai của Rành phải đi ở trừ nợ từ trước. Ngày ngày, Rành mò tôm, xúc cá, mang ra chợ kiếm cái ăn, đắp đổi qua ngày. Nỗi đau mất cha còn chưa kịp nguôi ngoai, thì người mẹ đột ngột qua đời. Với món nợ truyền kiếp, nhưng “gia sản” chỉ có căn lều rách te tua như lều vịt, nên dù mới mười bốn tuổi, Rành bị tay xã trưởng cho người lôi về nhà hấn gán nợ. Quãng đời đi ở đợ làm công, đói rách, cơ cực không sao kể xiết. Nhưng cô bé Rành cứ thế vụt lớn lên thành một thiếu nữ biết tự trọng, giàu tình cảm và rắn rỏi.

Mười tám tuổi, cô Rành gặp anh hương sư Nguyễn Văn Cẩm (Tám Cẩm), quê ở ấp Bàu Công, xã Tân Mỹ, huyện

Đức Hòa, Long An, về dạy học trong vùng. Rồi họ nên vợ, nên chồng. Hai năm sau, tại ấp Trại Đèn, đưa con trai đầu lòng chào đời. Rồi anh Tám được cử về miền Tây trông coi ngôi trường vừa mới mở. Tại đây, Tám Cẩm gặp được những người cùng chung chí hướng, yêu nước, ghét Tây.

Trong vòng hai mươi hai năm (1920-1942) má Rành sinh hạ mười người con, tám trai, hai gái. Năm 1941, thầy giáo Cẩm quyết định nghỉ dạy để có điều kiện hoạt động cách mạng, tham gia Việt Minh. Vợ chồng má luôn giáo dục con cái biết sống tử tế, giàu tình thương và có nghĩa khí; anh chị làm gương cho em út.

Cách mạng Tháng Tám 1945 thành công, thực dân Pháp trở lại gây hấn, đánh chiếm Sài Gòn, rồi mở rộng ra toàn xứ Nam bộ. Nguyễn Văn Dũng, người con lớn của vợ chồng má lén giấu người thân gia nhập Vệ quốc đoàn. Anh được phân công làm xã đội trưởng xã Phước Hiệp.

Má nói với đàn con:

“Đứa nào lờ quờ theo giặc, tao chém!”

Năm 1947, má Tám Rành tham gia Hội Phụ nữ Cứu quốc xã.

Cũng năm ấy, trong lúc chỉ huy anh em đánh bọc hậu một đơn vị địch, anh Hai Dũng hi sinh, để lại người vợ trẻ và đứa con trai. Thương con đứt ruột, má xót xa cho con dâu còn quá trẻ và đứa cháu đích tôn thơ dại. Nhưng không gì cản được, các con của má lần lượt nối tiếp nhau cầm súng đánh giặc.

Năm 1954, má Nguyễn Thị Rành làm Hội trưởng Hội Mẹ chiến sĩ và là chính trị viên xã đội Phước Hiệp. Những ngày

cuối cùng của cuộc kháng chiến chống Pháp, vợ chồng má nhận thêm tin xé ruột: Người con thứ hai là Nguyễn Văn Sóc, tiểu đội trưởng đặc công, hi sinh tại Long An.

Trong thời kì đen tối của cách mạng miền Nam, Củ Chi là một trong những nơi bị địch đàn áp khốc liệt, nhất là sau khi có đạo luật 10/59, chính quyền Ngô Đình Diệm lê máy chém đi khắp miền Nam. Ngoài việc tham gia “đội quân tóc dài”, đấu tranh trực diện với địch, má Tám còn đào hầm nuôi giấu cán bộ, tiếp tế cho du kích... Có lần, má bị địch bắt nhốt nửa tháng trời tại đồn quận lỵ Củ Chi, để hòng dụ Nguyễn Văn Vê, người con thứ tư của má ra hồi chánh. Và rồi thêm một khúc ruột của má bị cắt lìa, chiến sĩ du kích Năm Vê anh dũng hi sinh...

Nuốt nước mắt vào ruột, vợ chồng má kêu cả đàn con đến trước thi hài của Năm Vê và nói như dao chém đá:

“Mấy đứa bây coi gương của anh Hai, anh Ba, thằng Năm. Coi đó mà trả thù cho tụi nó!”

Cuối năm 1960, Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam ra đời, gần giáp Tết, má Tám Rành cùng một số người trong Hội Mẹ chiến sĩ được mời dự hội nghị do Huyện ủy Củ Chi tổ chức bên bờ sông Vàm Cỏ Đông. Ngắm lá cờ nửa đỏ, nửa xanh, lòng má bùng lên.

Năm 1965, Mỹ đổ quân vào miền Nam Việt Nam. Cùng với việc xây dựng căn cứ Đồng Dù, địch tăng cường đàn áp, biến Củ Chi thành vùng trắng, bình địa. Sau khi bẻ gãy hai trận càn với quy mô cực lớn là Crimp (Cái bẫy) và Cedar Falls (Bóc vỏ Trái đất), tại Đại hội Anh hùng chiến sĩ thi đua

toàn Miền lần thứ 2 (tháng 9 năm 1967), Củ Chi được tặng danh hiệu “Đất Thép Thành Đồng”. Trong năm này, ba lần má Rành nhận tin dữ. Chiến sĩ Nguyễn Văn Hè, người con thứ năm của má bị địch khai hầm, trúng đạn chỉ cách nhà má chừng vài trăm thước. Tiếp đến, đứa cháu nội Nguyễn Văn Rung (con anh Hai Dũng), tiểu đội phó đặc công, hi sinh. Người con thứ tám, Nguyễn Văn Năng, xã đội trưởng Phước Hiệp, bị pháo địch đập trúng. Là chính trị viên xã đội, má ghim nước mắt, cắn chặt môi, nén lòng để giữ vững tinh thần cho các chiến sĩ du kích tiếp tục chiến đấu.

Tết Mậu Thân 1968, ông giáo Tám đau yếu phải về quê nội dưỡng bệnh. Một mình má Tám sửa soạn bàn thờ cúng gia tiên. Trước năm bát nhang, má lầm rầm khấn:

“Các con sống làm chiến sĩ, chết anh hùng vì dân vì nước, ráng phù hộ cho anh em đánh giặc.”

Nhớ con, má lấy chéo khăn rằn chấm nước mắt... Ra Giêng năm đó, má Tám đứt đoạn thêm hai khúc ruột nữa. Chiến sĩ Nguyễn Văn Sướng, người con thứ bảy, vừa ngã xuống; tiếp đến là Nguyễn Văn Huệ, con thứ sáu, hi sinh trong trận nhỏ đồn địch ở An Nhơn Tây.

Nhận tin dữ, má ôm con dâu và đứa cháu nội (con Bảy Huệ) vào lòng, ngỡ mình không sống nổi. Bọn ác ôn đưa má Tám về đồn, giở trò dọa dẫm đủ đường. Suốt tuần lễ, má không ăn, chỉ nhai trầu, uống nước cầm hơi. Cuối cùng chúng đành chào thua và thả bà Tám Trầu “cứng cổ”. Huyện ủy, huyện đội Củ Chi lo cho sự an nguy của má Tám, nhưng má không chịu. Má nói với anh em, tụi bây báo với cấp trên,

Tám Rành này còn giọt máu cuối cùng vẫn một lòng một dạ với cách mạng!

Đầu năm 1969, trong một trận đột nhập căn cứ địch, quân ta diệt nhiều tên. Khi đơn vị lui quân, chiến sĩ Nguyễn Văn Luông, người con trai út của má Rành ở lại cản hậu và trúng đạn. Trước тот cùng nỗi đau, cả tám người con trai cùng đưa cháu đích tôn hi sinh, năm sau, ông giáo Tám Cẩm về với ông bà tổ tiên. Năm 1970, thêm đứa cháu ngoại là chiến sĩ Huỳnh Văn Cường, con chị Nguyễn Thị Săng (con thứ ba của má), hi sinh tại Mộc Hóa, Long An.

Dường như má Rành đã khô kiệt nước mắt. Con người má quánh đặc nỗi đau. Nhưng má vẫn gắng gỏi, không chỉ quyết tâm hoạt động, mà má còn như cây cột trụ làm chỗ dựa vững chắc cho các con dâu, con gái kiên cường sống bên mình.

Ngày 29 tháng 4 năm 1975, quân ta thắng trận khắp nơi, từ sáng sớm má Tám đã xuống đường. Má treo cờ đỏ sao vàng lên ngọn cây điệp ở đầu ấp Phước Hòa, xã Phước Hiệp, mở màn cho cuộc nổi dậy giành chính quyền của nhân dân xã nhà.

* * *

Ngày 6 tháng 11 năm 1978, Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam kí quyết định tuyên dương danh hiệu Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân cho má Nguyễn Thị Rành, vì đã “làm được nhiều thành tích đặc biệt xuất sắc về

chiến đấu và phục vụ chiến đấu, góp phần cùng toàn dân đưa sự nghiệp kháng chiến chống Mỹ cứu nước đến thắng lợi hoàn toàn”.

Ngày 26 tháng 1 năm 1979, má Tám Rành qua đời. Năm 1983, vợ chồng má được truy tặng Huân chương Độc lập hạng Nhất. Đến năm 1994, má Rành được Nhà nước truy tặng danh hiệu Bà mẹ Việt Nam anh hùng, vì có tám người con và hai cháu nội, ngoại hi sinh cho Tổ quốc.

Để ghi nhớ công ơn của “Bà mẹ Đất Thép”, Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh quyết định chọn con đường đẹp nhất Củ Chi mang tên Nguyễn Thị Rành. Đường dài gần 20 km, từ ngã rẽ quốc lộ 22 thuộc ấp Bàu Đưng, xã Tân An Hội, kéo qua Trung Lập Hạ, Nhuận Đức, An Nhơn Tây và kết thúc tại điểm đầu tỉnh lộ 8, xã Phú Mỹ Hưng. Trên con đường này, có một trạm y tế mang tên má Tám.

Năm 2011, Đại hội Phụ nữ Thành phố Hồ Chí Minh ra nghị quyết chọn công trình Nhà tưởng niệm Bà mẹ Việt Nam anh hùng - Anh hùng Lực lượng vũ trang nhân dân Nguyễn Thị Rành là một trong sáu công trình trọng điểm của nhiệm kỳ 2011-2016. Công trình được khởi công từ tháng 7 năm 2012 và khánh thành cuối tháng 1 năm 2013 trên nền nhà cũ của má. Giai đoạn 2 mở rộng, được hoàn thành vào tháng 10 năm 2016, với tổng diện tích 5.609 m². Kinh phí xây dựng do cán bộ, hội viên Hội Liên hiệp Phụ nữ 24 quận, huyện, các đơn vị và mạnh thường quân đóng góp. Bên trong nhà có phù điêu chân dung má Tám Rành. Phía trên bàn thờ là ảnh Bác Hồ với câu nói bất hủ của Người: